

N.Y.C. TIME

זמן הדלקת נרות - 7:35
סוף זמני ק"ש - 8:58
9:34 -
סוף זמן תפלה - 10:42
דף היומי לש"ק: ע"ז נ"ט

בס"ד, עש"ק פ' עקב - פרק ה' - שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת עקב

ובמדרש רבה (במדבר פ"ח, אות כ"א) כתב שרוד המלך ע"ה הוא שתיקן להם לישראל לברך מאה ברכות בכל יום לפי שהיתה מגפה ובכל יום היו מתים מאה בחורים מישראל, ומאז שתיקן לברך מאה ברכות נעצרה המגפה, וזה שנאמר (ש"ב כג:א) "נאם הגבר הוקם על", "על" בגמטריא מאה. וכן הובא במדרש תנחומא (פ' קרח, אות י"ב). וכן כותב הטור (או"ח סי' מ"ו) בשם רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא. ועיי' בב"ח שכותב: והביא מה שהשיב רב נטרונאי וכו' להורות שיהיו נזהרין לברך אותם ולא יסמכו על עניית אמנן כי איכא סכנת מיתת מאה ישראל בכל יום [גם בזמנינו] כמו שהי' קודם שתיקן דוד מאה ברכות אלו וכו'.

והנה הפסוק שמרומז בו מצות אמירת מאה ברכות הוא: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' וגו'", משום דע"י אמירת מאה ברכות אפשר להשיג יראת ה'. וזה מדוייק בלשון הרמב"ם (הל' ברכות פ"א ה"ד) דתקנו חז"ל כל הברכות כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו.

ועיי'ן בצרור המור עה"ת (פ' עקב) שכתב: המשלים מאה ברכות בכל יום, חשוב כאילו מקיים "ליראה את ה' אלקיך וללכת בכל דרכיו ולא אהבה אותו ולעבד את ה' ולשמר מצותיו" [כמו שכתוב כל זה בהמשך הפסוק "מה ה' אלקיך שואל מעמך"], ונמצא שבזה הוא מקיים כל התורה כולה. ולפי שזה אינו טורח גדול לאדם להשלים מאה ברכות, על כן אמר מה ה' אלקיך שואל מעמך.

בספר הכל"בו (סי' א') כתב בשם רבינו אשר ז"ל: בא וראה כמה חבב הקב"ה את ישראל שציונו לברך מאה ברכות בכל יום, כדאמרין במס' חולין (ז). יצתה בת קול ואמרה כוס של ברכה שוה מ' זהובים, עשרה זהובים לכל ברכה וברכה. ועוד כתב (סי' קכ"ב) כי "מודים" בגמטריא "מאה", לרמז כי המאה ברכות אשר מברכים כל יום הם הודאה לה' יתברך. ע"כ. ובספר אורחות חיים (הביאו גם בברכ"י סי' מ"ו אות ה') כתב שכל האומרן מובטח לו שהוא בן העולם הבא, ומשתכר אלף זהובים [בכל יום], כדאמרין במס' חולין (שם) כוס של ברכה שוה מ' זהובים. ועיי"ש הביא כמה רמזים בענין.

ועיי'ן בפירושי סידור התפלה לרוקח (א' - מאה ברכות) דאיתא שם: ברוך ה' אלקי ישראל אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם ישראל, אשר קדשו לעולם ובראם לכבודו להללו בכל עת. כי כל הנקרא בשמו לכבודו בראם. וחפץ לצדקנו, ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. ולפי שחטאנו לפני חרב בית המקדש ואין מזבח וקרבן, וחפץ להיות בשלום עמנו, [ציונו] לומר לפנינו מאה ברכות, כמו שהבטיח לאברהם אבינו, שנאמר (בראשית טו:ח) "במה אדע כי אירשנה", אמר אברהם אבינו לפני הקב"ה, רבונו של עולם תודעני באי זו זכות בני מתקיימים בעולם. אמר לו, "קחה לי עגלה משולשת", ויהו מקריבים לפני קרבן. אמר אברהם, תינח בזמן שביית המקדש קיים, בזמן חורבנו מה תהא עליהם? אמר לו, יהיו אומרים לפני ק' ברכות בכל יום, ומעלה אני

"בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה" (ו:ח). בספר שי לתורה איתא: בביאור הפסוק אמר הגאון הראגאצ'ובי זצ"ל, דהנה מבואר בגמ' (ערכין יא.) ד'לעמוד לפני ה' לשרתו', הכוונה היא לשרת הלויים, יעוין שם: אמר רב יהודה אמר שמואל, מנין לעיקר שירה מן התורה? שנאמר "ושרת בשם ה' אלקיו" (דברים יח:ז), איזהו שירות שבשם? הרי אומר, זה שירה.

ומה דכתיב 'ולברך בשמו' היינו ברכת כהנים, לפ"ז נראה דעל כן כתיב גבי כהן 'עד היום הזה' כיון דנוהג אף עתה והוי לעולם. משא"כ גבי שירה שאינה נוהגת עתה ולא תהי' נוהגת לעולם, על כן לא כתיב 'עד היום הזה'.

"ורם לבבך" (ח:יד). בס' מורשת אבות מובא סיפור מספר תורת המדות: לאחר שר' חיים מוואלאזין הקים את ישיבתו הגדולה, הוא השיג עבור הבחורים חדרים נאים ומרווחים. היו אנשים שהעירו לו, כי הדבר עלול להחזיר בבחורים רוח גאווה. ר' חיים השיב להם, אספר לכם מעשה שקרה עמי.

פעם הייתי בעיירה קטנה והלכתי ביום ששי למרחץ. כאשר רציתי לחלוץ את מגפי (boots), בא שומר המרחץ לעזור לי לחלוץ כדי שיוכל להרויח כמה פרוטות. הלה משך במגפי בכל כחו, ואמרתי לו בניחוחות, אצלנו בוואלאזין חולצים לאט לאט. מיד התקצף השומר והרים את המגריפה (rake) להכות אותי באומרו איך הינך מעיז ללמדני, הרי בכל העולם אין איש מומחה שיחלוץ מגפים יותר טוב ממני.

סיים ר' חיים: תראו נא ידידי, כי גם איש זה שמלאכתו חליצת נעלים ומתגורר בבית המרחץ לשומרו, גם הוא עלול להתגאות, ולא דוקא אדם שגר בחדר מרווח. כל דבר עלול להביא את האדם לידי גאווה, והדרך להמלט ממנה היא אך ורק ע"י תיקון המידות.

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וגו'" (י:ב). בפרק התכלת (מנחות מג:) איתא: תניא רבי מאיר אומר, חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך" ופירש"י: "מה ה' אלקיך וגו'" - קרי בה "מאה". ובתוס' איתא: פירש רבינו תם דהוי ["שואל"] מלא ["וא"] ויש מאה אותיות בפסוק. ויש מפרשים ד"מה" עולה בא"ת ב"ש מאה, ובקונטרס פירש: אל תקרי "מה" אלא "מאה", כלומר, שחייב ק' ברכות. ויש מפרשים כדי להשלים מאה באותיותיה, וכי קרית ["מה"] "מאה", הרי כולן.

עליהם כאילו הקריבו לפני כל הקרבנות. לכך תיקנו ק' ברכות, כנגד ק' פסוקים שיש במקרא שבהם כל הקרבנות, ע"כ, עיי"ש.

ושמא משו"ה אומרים ברכות השחר וברכות התורה בתחילת התפילה קודם אמירת קרבנות, משום שבזמנינו המאה ברכות עולות לנו כאילו הקרבנו כל הקרבנות.

בענין חיוב נשים במצות קריאת שמע

בפרשתנו נמצאת פרשת "והי' אם שמוע" שהיא הפרשה השני' של קריאת שמע [ק"ש]. בפרק מי שמתו (ברכות כ.) איתא במשנה: נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת שמע וכו', ופירש"י: שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, וקיי"ל (קידושין כט.) דנשים פטורות מדאורייתא.

ובגמרא (שם ע"ב) איתא: קריאת שמע - פשיטא, מצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. [ומשני:] מהו דתימא הואיל ואית בה מלכות שמים [חיובות] קמ"ל [דפטורות].

בשו"ע בהל' ק"ש (או"ח סי' ע' סע' א') נפסק: נשים ועבדים פטורים מקריאת שמע מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא. ונכון הוא ללמד שיקבלו עליהן עול מלכות שמים. ומוסיף הרמ"א בשם הב"י: ויקראו לפחות פסוק ראשון.

ומסביר המ"ב: פטורים - אפילו מדרבנן. מקריאת שמע - ופטורות ג"כ מברכות ק"ש דיש להם ג"כ זמן קבוע וכו', אבל ברכת אמת ויציב דנתקן על ענין זכירת יציאת מצרים, וכן הברכות שלאחריה דערבית, מחוייבות לאמרם, דמצות זכירת יציאת מצרים נוהגת ביום ובלילה, וא"כ ממילא צריכים לסמוך גאולה לתפילה, דבתפילה חייבות [שתפילה היא בקשת רחמים] כדלקמן (סי' ק"ו סע' ב'), כן כתב המג"א.

וממשיך המ"ב: ועיין בפמ"ג שכתב, דלמאן דסובר זכירת יציאת מצרים בלילה הוא רק מדרבנן, ואסמכתא אקרא, א"כ ממילא הוא מצות עשה שהזמן גרמא ופטורות מן התורה, רק מדרבנן חייבות, וכ"כ בספר ישועות יעקב, עיי"ש. ואפילו אם נימא דהוא מצוה מן התורה ביום ובלילה, מצדד בספר שאגת ארי' (סי' י"ג) דהנשים פטורות מטעם דהזכרה דיום היא מצוה בפני עצמה, ואם לא הזכיר ביום, אין צריך להזכיר הזכרה זו בלילה, ומה שמזכיר בלילה היא מצוה בפני עצמה, עיי"ש.

על מ"ש המחבר: "ונכון הוא ללמד שיקבלו עליהן עול מלכות שמים", ומוסיף הרמ"א: "ויקראו לפחות פסוק ראשון", כותב המ"ב: משמע מצד הדין פטורין. והב"ח פסק דחייבין מדינא לקבל מלכות שמים בפסוק ראשון, עיי"ש. אבל הרבה אחרונים חולקין על זה.

שוב איתא במ"ב: בספר נחלת צבי פרש דכוונת המחבר [שיש לנשים לומר] כל פרשה [ראשונה], והרב [הרמ"א] הוסיף עליו דעל כל פנים [יש להן לומר] כל פסוק ראשון. אבל בלבוש משמע דגם כוונת המחבר הוא רק פסוק [ראשון], וזהו שבאר הרב.

בספר הליכות ביתה (סי' ה' סע' א') איתא: נשים פטורות ממצות קריאת שמע הואיל והיא מצות עשה שהזמן גרמא [שאינן מצותה אלא בזמן שכיבה ובזמן קימה], ומ"מ נכון הוא ללמדן, לקרות כדי שיקבלו עליהן עול מלכות שמים [ויאמרו ג"כ "ברוך שם כבוד

וכו", עיין בלבוש, דזהו בכלל היחוד], ויש אומרים פרשה ראשונה. וכבר נתפשט המנהג שהנשים קוראות כל ג' הפרשיות (מגן גבורים באלף המגן סק"ג, עיי"ש).

אשה שקוראה ק"ש ביחידות [שמתפללת בביתה ואינה שומעת מפי השליח צבור בבית הכנסת שלאחר ק"ש חוזר שנית ואומר "ה' אלקיכם אמת"] - נכון שתאמר לפני ק"ש "קל מלך נאמן" (שור"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' כ"ח). ואע"פ שעיקר הטעם לומר ג' תיבות אלו הוא בכדי להשלים מנין רמ"ה תיבות שהם כנגד רמ"ח איבריו של האדם וכו' ואשה יש לה רנ"ב איברים וכו', אפ"ה נכון שתאמרם, עיי"ש הטעם בזה.

שוב איתא בספר הליכות ביתה (שם סע' ד'): כשם שאשה פטורה מקריאת שמע, כן היא פטורה מהברכות שלפני ק"ש, אבל בברכות שלאחריה שהן "אמת ויציב" של שחרית ו"אמת ואמונה" של ערבית - חייבת. וכמו כן חייבת בברכת השכיבנו של ערבית. ויש שפטורה גם מברכות אלו.

ועיין בספר הליכות בת ישראל (פ"ב הערה כ"ד) שמעורר: ולשיטת המג"א שנשים חייבות באמת ויציב [משום דמצות זכירת יציאת מצרים נוהגת ביום ובלילה, וא"כ אינה מצות עשה שהזמן גרמא], צריך בירור כיצד תברכנה ברכה שאין בה שם ומלכות. ומכיון שאינן חייבות בברכה יוצר אור וכו', הרי אין זו ברכה הסמוכה לחברתה. ובספר באר אברהם (להג"ר אברהם אבלי מווילנא) לברכות (עמ' קנ"ז) תמה על עצם דברי המג"א, שלכאורה עדיף שתאמרנה הנשים קריאת שמע עם פרשת "ויאמר" מאשר לומר ברכה לבטלה - ונשאר בי' צריך עיון'.

ועיין בזה בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' נ"ב).

ובהערה שבספר הליכות ביתה (סי' ה' הערה ט') האריך לבאר חיוב נשים במצות זכירת יציאת מצרים, וכתב דמצינו בזה ג' שיטות: א) דחייבות מן התורה, ב) דחייבות מדרבנן, ג) דפטורות לגמרי.

ובתוך דבריו כותב: ולענין פרשת "ויאמר" וכו', אף שהמג"א ושאר פוסקים לא הזכירו מזה, ראיתי בפירושו נחלת אריאל (שפירא) על מס' סופרים (פי"ח ה"ד) שכתב דנשים חייבות לאומרה כיון שנאמרה בה זכירת יציאת מצרים, עיי"ש, ויש לעיין, דמאחר שהנשים כבר יוצאות ידי חובת מצוה זו באמירת "אמת ויציב" או "אמת ואמונה", תו למה להו להזכירו פעם נוספת [שזו עדיף מהזכרה שבפרשת ויאמר, כמו שכתבו החת"ס והגרעק"א (גליון השו"ע סי' ס"ז)]. ואולי, כיון דחכמים קבעו להזכיר יציאת מצרים הן בפרשת ויאמר שבקריאת שמע והן באמת ויציב, א"כ גם נשים חייבות. אולם מסתימת דברי הפוסקים בזה משמע שהן פטורות וכו'.

ושמעתי מדודי הגרש"ז (שליט"א) [זצ"ל] דכמו שלאנשים אסור לברך אמת ויציב לאחר הזמן כך גם נשים אע"ג שהן פטורות מק"ש, ואם לא אמרה אמת ויציב ועבר הזמן, אע"פ שאם תרצה יכולה לפטור עצמה חובת המצוה בזכירת כלשהי מ"מ מוטב שתאמר פרשת ויאמר, ויתכן דבכה"ג איירי הנחלת אריאל שם דהיינו בעבר הזמן. וכעת ראית בתהל"ד (סי' נ"ח ס"ק ח') שכתב דלדעת רש"י שאמת ויציב נתקנה משום ברכות ק"ש לפ"ז זמנה כזמן ק"ש ולאחר הזמן אין אומרים אותה, אבל למה שהוכיח השאגת אריה דנתקנה משום הזכרת יצי"מ צריך לאומרה כל היום שכן זמנה של הזכרת יצי"מ כל היום, ועכ"פ נשאר שם בצ"ע על המג"א (סי' ע' ס"ה) שכתב דאם עבר זמן ק"ש יאמר פרשה שיש בה יצי"מ, ואמאי לא הצריך המג"א לומר פרשת ויאמר שיש בה הזכרת יצי"מ מדאורייתא ומהיכן פשיטא ליה שיכול לומר לכתחילה איזה פרשה שירצה.

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHAS EIKEY
© COPYRIGHT 2025
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

לז"נ פעסא רחל בת דבורה

נדב בן דבורה לרפ"ש
רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

“ברוך תהי' מכל העמים לא יהי' בך עקר ועקרה” (י:יז)
“You will be blessed among all nations. There will not be any sterile or barren among you.”

Hagaon Rav Shimshon Refoel Hirsch, Z'T'L', notes that the greatest blessing that the Jewish people can receive is an increase in their numbers. There is nothing more precious than the human soul, and the number of the increase in souls is the measure of true national happiness.

It is told that a certain Godol, upon hearing the happy tidings that a Jewish child was born, would cry out in joy, “Boruch Hashem! A new *Eved Hashem* has come into the world!”

“ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך” (ח:י)
“And you shall eat and be satisfied and bless Hashem, your G-d ...”

The *Chinuch* (Mitzva 430) writes: I have received from my mentors that whoever is scrupulous in the Mitzva of *Birkas Hamazon* will have an honorable source of livelihood all of his days.

“למען ענותך ולמען נסותך” (ח:טז)
“... In order to afflict you and to test you ...”

The *Chofetz Chaim Z'T'L'* notes that the word *Nassosecha* can mean “to test you” as well as “to raise you up”. These two meanings are not mutually exclusive. To the contrary - the purpose of testing a person is to give him the opportunity to prove himself so that he will be elevated from the experience.

HALACHIC DISCUSSIONS

A common expression is “אחרון אחרון חביב” [the last is the most beloved]. The source of this is the Rashi in *Parshas Vayishlach* (33:2) where it says that when Yaakov went to meet Eisav with his family, he placed first the maidservants and their children, followed by Leah and her children, finally followed by Yoseif and Rochel.

The question is asked: how can this concept be applied in all situations if it was employed in a situation of פיקוח נפש - where Yaakov placed his most beloved at the end to

protect them. To the contrary, in regard to *בברכות*, the concept of ‘חביב’ is used to determine which food is eaten first.

The *Sefer, L'dofkei Bishesuva* (II, p. 500) brings from the *Torah Sheleima a Midrash Ksav Yad, Neir Haskalin* that states: “חביב חביב אחרון - במקום רשעים, אבל במקום צדיקים - חביב חביב קודם”.

His conclusion is that every situation is different - sometimes the last is more חביב, such as the *מסיים* on the Torah or on a *Mesichta* or the last *Bracha* of *Sheva Brachos*, while in other situations - such as the first *Aliya* to the Torah, the first is more חשוב.

The expression in *Chazal* concerning *Yaakov* and his family was used in a specific context, and the way it is used colloquially is often a way of making the final speaker feel better about being called upon last.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) Which Tefilla, which is recited only once a week, is recited only where there is an established *Minyan* [*Minyan Kavua*]?
- 2) Is it permissible to answer *Kedusha* in the middle of *Elokai Netzor*?
- 3) If one eats a *Kezayis* of bread over a period of an hour, must he *Bentch*?
- 4) How is it possible to recite five different *Brachos* in *Birkas Hamazon*?
- 5) If one eats half a *Kezayis* of bread and half a *Kezayis* of grapes within *K'dei Achilas Pras*, what *Bracha Acharona* is recited?
- 6) Is it permissible to live in a house that does not have *Mezuzos*?
- 7) If one who already recited *Shema* walks in a *Shul* where they were about to say *Shema*, what should he do?
- 8) When did the rains fall “בעתו” - only on Friday nights?

ANSWERS

- 1) The *Bracha Achas Mei'ein Sheva* recited after *Shmoneh Esrei* of *Ma'ariv* on *Shabbos* is recited only

where there is a *Minyan Kav'u* (Orach Chaim 268:10, Mishna Berura).

- 2) It is permissible to recite *Kodosh, Kodosh ...* and *Baruch Kevod* when hearing *Kedusha* while one is reciting *Elokai Netzor* if he already recited *Yiheyu L'ratzone* (see Orach Chaim 122:1 and Mishna Berura 66:17).
- 3) To be able to *Bentch* after eating bread, one must consume at least a *Kezayis* within the time period of *Kedei Achilas Pras* [3-4 minutes] (see Mishna Berura 210:1).
- 4) If one forgot to recite *Retzei* in *Birkas Hamazone* on *Shabbos* [or *Ya'aleh V'yavo* on *Yom Tov* or *Rosh Chodesh*] and reminded himself after concluding *Bonei Verachamov Yerushalayim Amein* and before saying *Hakeil Avinu* of the next *Bracha*, there is a special *Bracha* that is recited (Orach Chaim 188). In such a situation the person will have recited five *Brachos*.
- 5) The *Bracha Acharona* on half a *Kezayis* of bread and half a *Kezayis* of grapes is *Borei Nefoshos* (*Kitzur Shulchan Aruch* 51:4, *Kaf Hachaim* 210:4).
- 6) There is a *Machlokes*: Some maintain that it is forbidden if there is another place that he can move to that has *Mezuzos* (*Pri Megodim* Orach Chaim 38, *Eishel Avrohom* 15), while others permit it (*Bach*, *Yoreh Deah* 22, *Mogein Avrohom* 13:8, *Teshuvos*

Maharach Ohr Zaru'a 61.

- 7) At the minimum he should recite the first *Posuk* and “*Boruch Sheim K'vod*” with them. It is preferable to recite all three *Parshiyos* with them (Orach Chaim 65:3, 5; *Mishna Berura* 9-10).
- 8) During the times of *Shimon ben Shetach* and *Shlomtzion Hamalka* (*Sifri Devorim*, *Piska* 42. Also see *Meshech Chochma* on *Vayikra* 26:4).

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתתיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in *Monsey*, *Queens*, or *Lakewood*. Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on *שמחות* and the set of *Torah Lodaas* volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, *Torah Lodaas* is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive *Torah Lodaas* is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

The material for this issue has been reprinted from previous years